

Epistola ad Smyrnaeos

- 4 I. Δοξάζω Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν θεὸν τὸν οὕτως ὑμᾶς σοφίσαντα· ἐνόησα γὰρ ὑμᾶς κατηρτισμένους ἐν ἀκινήτῳ πίστει, ὥσπερ καθηλωμένους ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ σαρκί τε καὶ πνεύματι καὶ ἡδρασμένους ἐν ἀγάπῃ ἐν τῷ αἵματι Χριστοῦ, πεπληροφορημένους εἰς τὸν κύριον ἡμῶν, ἀληθῶς ὄντα « ἐκ γένους Δαυὶδ κατὰ σάρκα », υἷὸν θεοῦ κατὰ θέλημα καὶ δύναμιν θεοῦ, γεγεννημένον ἀληθῶς ἐκ παρθένου, βεβαπτισμένον ὑπὸ Ἰωάννου, ἵνα « πληρωθῇ πᾶσα δικαιοσύνη ὑπ' αὐτοῦ ».

PA
I, 274
PG
5, 708

EPISTOLA AD DIOGNETUM (saec. II)

- 5 XII. 7. Ἦτω σοὶ καρδιά γινῶσις, ζῶῃ δὲ λόγος ἀληθής, χωρούμενος. 8. Οὐ ζύλον φέρων καὶ καρπὸν αἰρῶν τρυγῆσεις ἀεὶ τὰ παρὰ θεῶ ποθούμενα, ὧν ὄφεις οὐχ ἄπτεται οὐδὲ πλάνη συγχρωτίζεται· οὐδὲ Εὐὰ φθίρεται, ἀλλὰ παρθένος πιστεύεται.¹

PA
I, 412
PG
2, 1185

ARISTIDES (saec. II)

APOLOGIA (ca 140)²

- 6 Cap. VII. [...] Εἰς τοιαύτην οὖν συμφορὰν καὶ ταλαιπωρίαν ἐλθόντας ἡμᾶς οὐ παρεῖδεν ὁ πλάσας καὶ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγών, οὐδὲ ἀφῆκεν εἰς τέλος ἀπολέσθαι τὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἔργον, ἀλλ' εὐδοκίᾳ τοῦ
-
- 4 I. Glorifico Iesum Christum Deum, qui vos adeo sapientes reddidit; observavi enim, perfectos vos esse in fide immobili, ut clavis affixos cruci Domini Iesu Christi quoad carnem et animam et stabilitos in caritate per sanguinem Christi, plena firmaque fide credentes in Dominum nostrum vere oriundum *ex genere David secundum carnem*, Filium Dei secundum voluntatem et potentiam Dei, natum vere ex virgine, baptizatum a Ioanne, ut *impleretur ab eo omnis iustitia*.
- 5 XII. 7. Esto tibi cor cognitio, vita autem sermo verus, qui recipitur. 8. Cuius arborem ferens et fructum adipiscens semper metes, quae apud Deum desiderantur, quae serpens non attrectat neque fraus attingit; neque Eva tunc corrumpitur, sed virgo creditur.
- 6 Cap. VII. [...] Cum igitur in eiusmodi calamitatem ac miseriam venissemus, minime nos despexit is a quo efficti atque in ortum producti fueramus; neque manuum suarum opus funditus perire sivit.

PG
96, 912

PA
I, 275
PG
5, 707

PA
I, 413
PG
2, 1186

PG
96, 911

¹ παρθένος π.] Auctor Evam virginem appellare videtur, Mariam virginem tamquam alteram Evam in mente habens. Cf. IUST., *Dial.*, c. 100; IREN., III, 33, 4 (FUNK).

² Exstat in «Vita Barlaam et Ioasaph» in app. op. S. Io. Damasceni (cf. CAYRÉ, I, 131; BARDENHEWER, I, 59; ALTANER, 66).

• PG 96, 861, 1077, 1189.

Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ συνεργία τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς, ὁ ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ὁ προαιώνιος, ὁ ἀναρχος, ὁ ἐν ἀρχῇ ὢν, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα ὢν, καὶ Θεὸς ὢν, συγκαταβαίνει τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις συγκατάθεσιν ἄφραστον καὶ ἀκατάληπτον, καί, Θεὸς ὢν τέλειος, ἄνθρωπος τέλειος γίνεται ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς ἁγίας Παρθένου καὶ Θεοτόκου, οὐκ ἐκ σπέρματος ἀνδρός, ἢ θελήματος, * ἢ συναφείας, ἐν τῇ ἀχράντῳ μήτρᾳ τῆς Παρθένου συλληφθεὶς, ἀλλ' ἐκ Πνεύματος ἁγίου, καθὼς καὶ πρὸ τῆς συλληψεως εἷς τῶν ἀρχαγγέλων ἀπεστάλη μηνύων τῇ Παρθένῳ τὴν ξένην σύλληψιν ἐκείνην καὶ τὸν ἄφραστον τόκον. Ἀσπύρωσ γὰρ συνελήφθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐκ Πνεύματος ἁγίου, καὶ συμπήξας ἑαυτῷ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς Παρθένου σάρκα ἐμψυχομένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοεῤῥᾳ, προῆλθεν ἐν μιᾷ τῇ ὑποστάσει, δύο δὲ ταῖς φύσεσι, τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἄφθορον τὴν παρθενίαν τῆς Τεκούσης καὶ μετὰ τὸν τόκον φυλάξας.

PG 96, 1121 Cap. XXVII. [...] Οἱ δὲ Χριστιανοὶ γενεαλογοῦνται ἀπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὗτος δὲ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου ὁμολογεῖται, ἐν Πνεύματι ἁγίῳ ἀπ' οὐρανοῦ καταβάς διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἐκ Παρθένου ἁγίας γεννηθεὶς ἀσπύρωσ τε καὶ ἀφθόρωσ, σάρκα ἀνέλαβε, καὶ ἀνεφάνη ἀν-

Verum benigna Dei ac Patris voluntate unigenitus Filius, et Dei Verbum, qui est in sinu Patris; ille, inquam, eiusdem cum Patre ac Spiritu sancto substantiae, ille aevo omni antiquior, ille principii expers, qui in principio erat, et apud Deum ac Patrem erat, et Deus erat, ad servos suos indulgenter se demittit; et quidem ita, ut haec demissio nec verbis declarari, nec mente comprehendi possit. Nam cum Deus perfectus esset, perfectus homo ex Spiritu sancto et sancta Maria virgine Dei genitrice efficitur, non ex * viri semine aut voluntate aut concubitu, in labis omnis experte Virginis utero conceptus, sed ex Spiritu sancto, quemadmodum ante conceptionem archangelorum unus missus est, qui novam illam et admirandam conceptionem Virgini nuntiaret. Etenim Dei Filius ex Spiritu sancto sine semine conceptus est: compactaque sibi in Virginis utero carne animata anima rationis ac mentis partecipe, prodiit in una persona, et duabus naturis, perfectus Deus, et homo perfectus; matris virginitatem etiam post partum ab omni labe conservans.

PG 96, 1122 Cap. XXVII. [...] At Christiani a Domino nostro Iesu Christo doctrinae suae originem ducunt. Hic autem Dei altissimi Filius in Spiritu sancto creditur. Qui quidem humanae salutis causa de coelo descendit, atque ex sancta Virgine genitus est, ac sine semine et

θρώποις, ὅπως ἐκ τῆς πολυθέου πλάνης αὐτοὺς ἀνακαλέσεται. Καὶ τελέσας τὴν θαυμαστὴν αὐτοῦ οἰκονομίαν, διὰ σταυροῦ θανάτου ἐγεύσατο ἐκουσίᾳ βουλῇ κατ' οἰκονομίαν μεγάλην.

S. IUSTINUS M. (103/110 †165/166)

APOLOGIA I (ca 152)

- 8 32. [...] Τὸ δὲ εἰρημένον « αἷμα τῆς σταφυλῆς » σημαντικὸν τοῦ ἔχειν μὲν αἷμα τὸν φανησόμενον, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνθρωπέου σπέρματος, ἀλλ' ἐκ θείας δυνάμεως [...]. Ὁν τρόπον γὰρ τὸ τῆς ἀμπέλου αἷμα οὐκ ἀνθρωπος πεποίηκεν, ἀλλ' ὁ Θεός, οὕτως καὶ τοῦτο ἐμηνύετο οὐκ ἐξ ἀνθρωπέου σπέρματος γενήσεσθαι τὸ αἷμα, ἀλλ' ἐκ δυνάμεως Θεοῦ, ὡς προέφημεν. Καὶ Ἡσαΐας δὲ ἄλλος προφήτης τὰ αὐτὰ δι' ἄλλων ῥήσεων προφητεύων, οὕτως εἶπεν· « Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, καὶ ἄνθος ἀναβήσεται ἀπὸ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί· καὶ ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν ». Ἄστρον δὲ φωτεινὸν ἀνέτειλε, καὶ ἄνθος ἀνέβη ἀπὸ τῆς ῥίζης Ἰεσσαί, οὗτος ὁ Χριστός. Διὰ γὰρ παρθένου τῆς ἀπὸ τοῦ σπέρματος Ἰακώβ, τοῦ γενομένου πατρὸς Ἰούδα, τοῦ δεδηλωμένου Ἰουδαίων πατρὸς, διὰ δυνάμεως Θεοῦ ἀπεκλήθη· καὶ Ἰεσσαί προπάτωρ μὲν κατὰ τὸ λόγιον γεγένηται· τοῦ δὲ Ἰακώβ καὶ τοῦ Ἰούδα κατὰ γένους διαδοχὴν υἱὸς ὑπῆρχεν.

PG
6, 380

corruptione carnem suscepit, hominibusque apparuit, ut eos a falso multorum deorum cultu revocaret. Atque admiranda incarnationis suae dispensatione perfunctus mortem sponte, atque ingenti quodam consilio, per crucem degustavit.

- 8 32. [...] Quod autem dicitur *sanguis uvae*,¹ id significabat eum, qui appariturus erat, sanguinem quidem habiturum, sed non ex humano semine, verum ex divina virtute [...]. Quemadmodum enim uvae sanguinem non homo fecit, sed Deus; ita et hic sanguis significabatur, non ex humano sanguine, sed ex virtute Dei, ut iam diximus, futurus. Atque Isaias alius propheta eadem verbis diversis praedicens sic fatur: *Orietur stella ex Iacob et flos e radice Iesse ascendet, et in brachium eius gentes sperabunt*.² Stella sane lucida exorta est, et flos ascendit e radice Iesse, hic Christus. Nam ex Virgine seminis Iacobi, qui Iudae pater exstitit (Iudam autem Iudaeorum patrem esse ostendimus) per virtutem Dei genitus est. Ac Iesse quidem proavus Christi secundum oraculum fuit; Iacobi autem et Iudae filius secundum generis successionem.

PG
6, 379

¹ Gen. XLIX, 11.

² Isa. XI, 1.